

Nederlands in een digitaal tijdperk

Het effect op waardering en begrip wanneer een vlog wordt gebruikt als lesmateriaal bij het vak Nederlands.

Bachelorscriptie

Universiteit Utrecht

Communicatie- en informatiewetenschappen

Datum: 23 juni 2017

Scriptant: Rion Overdijk (4297555)

Begeleider: Dr. Jentine Land

Tweede lezer: Dr. Hans Hoeken

Universiteit Utrecht

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
<i>Theoretisch kader</i>	<i>6</i>
<i>Onderzoeksvraag en hypothesen</i>	<i>10</i>
Methode	12
<i>Proefpersonen</i>	<i>12</i>
<i>Materiaal.....</i>	<i>12</i>
<i>Beschrijving manipulatie</i>	<i>12</i>
<i>Pretest</i>	<i>15</i>
<i>Beschrijving vragenlijst</i>	<i>15</i>
<i>Procedure</i>	<i>16</i>
<i>Design</i>	<i>17</i>
Resultaten.....	18
<i>Betrouwbaarheid</i>	<i>18</i>
<i>Waardering</i>	<i>19</i>
<i>Begrip</i>	<i>21</i>
Conclusie en Discussie	23
Literatuurlijst	28
Bijlagen	30
<i>Bijlage 1: de leertekst.....</i>	<i>30</i>
<i>Bijlage 2: de manipulatie van de vlog</i>	<i>31</i>
<i>Bijlage 3: de vragenlijst.....</i>	<i>33</i>

Samenvatting

De samenvatting van mijn onderzoek is zowel te lezen als te zien in een vlog.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=N-4MpZ-Gyn0>

Leerlingen uit het middelbaar onderwijs vinden de leesteksten bij het vak Nederlands saai en oninteressant, waardoor de motivatie daalt. Dit is een zorgwekkende constatering, want leerlingen moeten immers veel teksten lezen en begrijpen om te kunnen slagen op school.

In dit onderzoek is geprobeerd een werkvorm te vinden die het lezen van een tekst interessanter maakt. Er wordt rekening gehouden met het digitale tijdperk waar de huidige leerlingen in opgroeien. Een multimedial medium dat zij veelvuldig gebruiken is een vlog. Er is specifiek gekeken naar het effect op tekstwaardering en tekstbegrip wanneer bestaande Nederlandse schoolteksten werden vervangen door een vlog. Door middel van een kwantitatief onderzoek zijn tekstwaardering en tekstbegrip gemeten aan de hand van drie verschillende werkvormen; een schriftelijke tekst, een vlog en de combinatie van een vlog met een schriftelijke tekst. In totaal hebben 77 leerlingen uit drie verschillende havo-klassen de test gemaakt. Op basis van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat leerlingen de leertekst hoger waarderen wanneer deze wordt aangeboden middels een vlog (de vlogconditie en de gecombineerde conditie) in plaats van via een schriftelijke tekst. Daarnaast is er bij tekstbegrip een klein significant verschil gevonden bij twee losse begripsvragen wanneer de leertekst werd aangeboden middels een vlog in plaats van via een schriftelijke tekst.

Ondanks dat het gebruik van een vlog niet op alle begripsvragen een effect heeft, is toch het advies voor het vak Nederlands om een vlog te gebruiken als aanvulling op het huidige lesmateriaal. Het begrip is immers niet verminderd. Tevens zorgt de geconstateerde verhoging op waardering voor een positief effect op de intrinsieke motivatie. Wellicht vinden leerlingen het vak Nederlands dan niet meer het saaiste vak dat er bestaat.

Inleiding

“Een diepe zucht.” Het is weer tijd voor Nederlands: saaie schoolboeken, veel teksten en ouderwetse literatuur. Terwijl de docent de opdracht uitlegt, komen langzaam de telefoons tevoorschijn. Snapchat tot Whatsapp en van Instagram tot Facebook, de leerlingen hebben wel iets beters te doen dan de ouderwetse gedateerde teksten te lezen en de opdrachten te maken.

Vandaag de dag bestempelen leerlingen het vak Nederlands als “het saaiste vak op school”. Dit komt vooral doordat zij de (zakelijke) teksten saai en oninteressant vinden, waardoor de motivatie daalt (Vier hoogleraren neerlandistiek, 2015). Dit is een zorgwekkende constatering, want leerlingen moeten immers veel teksten lezen en begrijpen om te kunnen slagen op school. Daarom is het van groot belang om te zorgen dat dit beeld verdwijnt. Eerder onderzoek heeft zich voornamelijk gericht op het verbeteren van tekstwaardering en tekstbegrip van schriftelijke leerteksten. Er is daarentegen nog weinig onderzoek gedaan naar de invloed van de werkvorm op tekstwaardering en tekstbegrip. Wat gebeurt er bijvoorbeeld met de tekstwaardering en het tekstbegrip wanneer de werkvorm beter zou aansluiten op het digitale tijdperk waarin de leerlingen leven? Een dergelijke aanpassing zou kunnen leiden tot een hogere waardering en een beter begrip van de tekst. Wanneer de leerstof aansluit bij de belevingswereld van de leerlingen, zullen ze meer gemotiveerd zijn om de stof tot zich te nemen (Hidi, 2001). Dan zal in de toekomst het vak Nederlands misschien niet meer “het saaiste vak zijn dat er bestaat.”

Inspelen op belevingswereld van de leerling

Interesse wordt gezien als een onderdeel van de tekstwaardering (Hidi, 2001). Het klinkt dan ook enigszins logisch dat wanneer een leertekst interessanter is, de waardering voor die tekst verbetert. Bovendien, als de waardering voor een tekst stijgt kan dit een positief effect hebben op de leesmotivatie (Hidi & Baird, 1986). Het is dus voor de leeswaardering en de leesmotivatie van belang om te achterhalen wat leerlingen interesseert. Inspelen op de belevingswereld van leerlingen kan het niveau van interesse vergroten (Hidi, 2001). In deze studie wordt rekening gehouden met de generatie waar de leerlingen toebehoren (generatie Z). Zij groeien op in een snel veranderende digitale wereld, waar zij vaak in aanraking komen

met multimedia (integratie van verschillende informatietypen) (Van den Bergh & Behrer, 2016, p.10-11). Een veelvuldig gebruikt nieuw multimediuim is een vlog: "Een videoblog dat is gebaseerd op een dagboek, waar de stukken zijn gefilmd" (Taminga, 2012, p.3). Dit multimediuim deelt gevoelens en gedachten met de kijker op een directe en interactieve manier. De huidige leerlingen zijn gewend om op deze manier informatie tot zich te nemen, in plaats van via kranten, teksten of andere schriftelijke media. Er is daarom een grote kans dat leerlingen deze manier van informatieoverdracht interessanter vinden, waardoor ze de leertekst beter waarderen en misschien ook wel beter begrijpen. Een vlog is dan ook een rijk medium. Dit medium beschikt over meerdere informatietypen, waardoor het beter zou kunnen worden begrepen (zorgt voor een begripstoename) dan een "gewone tekst" (Mayer, 2003). Dit laatste is niet geheel onbelangrijk; het uiteindelijke doel op school is immers dat de leerlingen de teksten ook goed begrijpen (Andringa & Hacquebord, 2000).

In de huidige studie zal daarom de invloed van het multimediuim (de vlog) op het begrip en de waardering van Nederlandse leerteksten worden onderzocht in een experimenteel onderzoek. Er zal specifiek worden gekeken in hoeverre het aanbieden van een vlog, ter vervanging van de schriftelijke tekst, effect heeft op het begrip en de waardering van de leertekst bij middelbare scholieren. Daarnaast zal ook onderzocht worden of de leerlingen de leertekst beter waarderen en begrijpen wanneer deze wordt aangeboden middels de combinatie van een vlog met een schriftelijke tekst in plaats van enkel via een schriftelijke tekst.

In dit onderzoeksverslag wordt eerst het theoretische kader geschetst, waarin de probleemstelling nader wordt uitgewerkt. Dit zal resulteren in het onderzoeksprobleem. Vervolgens wordt de onderzoeksmethode beschreven en worden de resultaten geanalyseerd. Tot slot wordt er een conclusie getrokken en zullen in de discussie verbeterpunten worden aangekaart en aanbevelingen worden gedaan voor eventueel vervolgonderzoek.

Theoretisch kader

In deze paragraaf zal eerst de theorie worden aangekaart waarin wordt ingegaan op elementen die verband houden met de waardering van een leertekst. Daarna zal worden gekeken welke aspecten invloed hebben op het begrip van een tekst.

Interesse, motivatie en waardering

Interesse wordt omschreven als de hoeveelheid aandacht, affectie en concentratie die iemand heeft voor een bepaalde inhoud (Hidi, 2001). Deze elementen spelen een belangrijke rol bij het lezen, het leren en het onthouden van leerteksten in het onderwijs (Dewey, 1913 geciteerd uit Bobbink, 2009, p.12). Eerder onderzoek toont dan ook aan dat interesse een belangrijke invloed heeft op het leren. Het bevordert namelijk de positieve reactie van een lezer op de inhoud van de tekst (Hidi & Baird, 1986). Uit het onderzoek van Land (2009) blijkt dat interesse wordt gezien als een variabele voor de waardering. Tevens stellen Hidi & Baird (1986) dat als de waardering voor een tekst stijgt, het de leesmotivatie positief zal beïnvloeden.

Er zijn verschillende vormen van interesse die een rol spelen bij het motiveren van leerlingen: de persoonlijke interesse en de situationele interesse (Hidi, 2001). De persoonlijke interesse wordt gekarakteriseerd door de voorkeur voor bepaalde vakken, onderwerpen en activiteiten (Hidi, 2001). Door in te spelen op deze voorkeuren, wordt het affectieve aspect van de individuele interesse getriggerd waarmee de intrinsieke motivatie wordt gestimuleerd (Hidi & Harackiewicz, 2000). De intrinsieke motivatie is van belang voor het leervermogen, omdat deze motivatie uit de persoon zelf komt en niet wordt gestimuleerd door externe factoren (Hidi, 2001). Het stimuleren van de persoonlijke interesse in het onderwijs is in de realiteit bijna onmogelijk. Het aanbieden van individuele programma's voor ieder kind is immers onhaalbaar (Hidi & Harackiewicz, 2000). Hidi & Harackiewicz (2000) concluderen dat ook de situationele interesse ervoor kan zorgen dat de intrinsieke motivatie wordt gestimuleerd, zoals bij de persoonlijke interesse. Daarom focust deze studie zich enkel op de situationele interesse. Het aanpassen van de werkvorm kan direct de situationele interesse vergroten (Alexander & Jetton, 1996 geciteerd uit Bobbink, 2009, p.13-14). Wanneer de aanpassing in de werkvorm situationele interesse opwekt bij

leerlingen, kan dit dus gedurende het leerproces zorgen voor verhoogde aandacht, affectie en concentratie (Hidi & Harackiewicz, 2000). Leerlingen zullen de inhoud daardoor beter gaan waarderen en verwerken. Interesse wordt dus niet gezien als een statische variabele, maar kan worden getriggerd door de aanpassing in de werkvorm.

Het aanpassen van de situationele interesse (de werkvorm) kan een effectieve oplossing zijn voor een hogere waardering van leerteksten in het onderwijs. Het is daarom van belang om te achterhalen welke aanpassingen in de werkvorm leerlingen interesseert. Interesse wordt getriggerd door verschillende aspecten. Allereerst is het van belang om te kijken wat hun belevingswereld is (Hidi, 2001). In deze studie wordt rekening gehouden met de generatie waar de leerlingen toebehoren (generatie Z). (Van den Bergh & Behrer, 2016, p.10-11). Zij groeien namelijk op in een snel veranderende digitale wereld, waar zij vaak in aanraking komen met multimedia (integratie van verschillende informatietypen) (Van den Bergh & Behrer, 2016, p.10-11). Een veelvuldig gebruikt nieuw multimedial medium is een vlog: "Een videoblog dat is gebaseerd op een dagboek, waar de stukken zijn gefilmd" (Taminga, 2012, p.3). Het gebruik van een vlog als werkvorm zou daarom kunnen inspelen op de belevingswereld van de leerlingen, waardoor de waardering verhoogd (Hidi, 2001). Daarnaast beschikt een vlog over geluid, beeld en tekstelementen. Uit het onderzoek van Hidi (1999, geciteerd uit Hidi, 2001, p.193) blijkt dat visuele aspecten (het laten zien van afbeeldingen), het horen van een conversatie (audio) of het aanbieden van informatie op audiovisuele wijze (TVshow), kunnen leiden tot een hogere mate van interesse. Bovendien stelt Schiefele (1999) dat de situationele interesse ook beïnvloed kan worden door interessante en uitdagende onderdelen van een tekst. Deze onderdelen kunnen voor een verrassend effect zorgen, waardoor de waardering van de leerinhoud toeneemt (Schiefele, 1999). Een vlog beschikt over extra tekstelementen en afbeeldingen die in de video worden getoond op momenten waar je het niet verwacht. Doordat de nadruk op deze informatie wordt gelegd, zal dit zorgen voor een verrassingseffect en daardoor misschien tot een hogere mate van interesse.

Op basis van de literatuur wordt in dit onderzoek verwacht dat het gebruik van een vlog als lesmateriaal leidt tot een betere situationele interesse van leerlingen in het onderwijs. Dit zou, zoals eerder gesteld, voor een positief effect op de waardering van de leertekst moeten

zorgen. Hierbij wordt verondersteld dat een vlog meer kan inspelen op de belevingswereld, op het verrassende effect en op de audiovisuele aspecten die zorgen voor een hogere mate van interesse. Dit zorgt voor een hogere waardering van de leerinhoud, waardoor de intrinsieke motivatie wordt gestimuleerd. De teksten die leerlingen op school moeten lezen, zijn niet alleen bedoeld om gewaardeerd te worden. De leerlingen moeten ze ook begrijpen. Het is daarom van belang te onderzoeken of het toevoegen van een vlog misschien het tekstbegrip van de leerlingen vergroot. Immers, het uiteindelijke doel van een leertekst is dat de leerlingen hem zo goed mogelijk begrijpen (Andringa & Hacquebord, 2000).

Multimedia model, media richness theory en begrip

In veel onderzoek naar schoolteksten wordt gekeken naar tekstbegrip. Een tekst in het onderwijs heeft geen waarde als die niet wordt begrepen. Mayer (2003) stelt dat het begrip van een tekst is te verbeteren aan de hand van het multimedia model. Dit onderzoek geeft aan dat een leertekst begrijpelijker is wanneer deze wordt aangeboden in een combinatie van woorden en afbeeldingen. Dit komt omdat de twee losse mentale modellen (tekst en beeld) met elkaar integreren. De lezer zal na het opslaan van de gelezen informatie, aan de hand van zijn voorkennis, zoeken naar verbanden waardoor meer begrip tot stand komt (Mayer, 2003). Veel moderne communicatie voldoet aan de omschrijving van een multimediuim. En ook een vlog past nauwgezet in de definitie van Mayer (2003) over multimedia. Een vlog kan namelijk worden gezien als verschillende informatietypen die met elkaar integreren (geluid, beeld en tekst), waardoor de interactie met de menselijke zintuigen sterker wordt en het begrip van de leerinhoud wordt verhoogd.

De *media richness theory* van Daft & Lengel (1984), is een theorie die te koppelen is aan het multimedia model. Deze theorie geeft de mogelijkheid om verschillende media met elkaar te vergelijken op basis van 'informatierijkheid'. Dit is de capaciteit van een medium om informatie over te brengen (Daft & Lengel, 1984). Een voorbeeld van een rijk medium is een videochat en daartegenover wordt een e-mail gezien als een arm medium. Multimedia zijn dus rijkere media dan schriftelijke teksten zonder audio/visuele toevoegingen. Dit komt omdat multimedia beschikken over meer (non-verbale) cues en taalvariatie waardoor er meer informatie ter beschikking is. Het visuele aspect van de vlog zorgt er bijvoorbeeld voor dat naast het praten ook non-verbale cues de informatie overbrengen (intonatie en

gezichtsuitdrukking). Daarnaast heeft een vlog de extra capaciteit om tijdens het praten ook afbeeldingen en tekstelementen te tonen. Deze elementen kunnen worden gezien als extra cues. Doordat er op deze manier meer informatie beschikbaar is, zijn rijke media meer geschikt voor complexe taken (Koeleman, 2008). Wanneer deze theorie wordt toegepast op het onderwijs, zou het kunnen zijn dat de leerlingen de inhoud beter verwerken en begrijpen als de informatie wordt aangeboden middels een rijker medium, zoals een vlog.

De *cognitve theory of multimedia learning* waarschuwt dat het geheugen een beperkte verwerkingscapaciteit heeft wanneer zowel verbale als visuele informatie wordt aangeboden (Mayer & Moreno, 2003). Harp & Mayer (1997) tonen aan dat een tekst die is omgevormd naar een interessante tekst irrelevante elementen kan bevatten. Deze elementen kunnen voor te veel afleiding zorgen. Zij stelden dat irrelevante content een negatief effect heeft op het cognitieve vermogen. Het implementeren van afbeeldingen en aantrekkelijke content kan dus afleiden van het leervermogen. Dit kan leiden tot een cognitieve overbelasting in het werkgeheugen, waardoor de informatie juist slechter wordt begrepen (Sweller, 1988). De media richness theory stelt daarnaast ook dat een rijker medium niet altijd beter is. De keuze van een medium hangt dus af van de taak die wordt uitgevoerd. Te veel informatie kan in sommige gevallen namelijk afleiden van het doel (Daft & Lengel, 1984). Doordat een vlog verbale, visuele en tekstuele informatie bevat kan het zorgen voor een overbelasting in het werkgeheugen. Het zou namelijk kunnen dat het lezen van een tekst bij het vak Nederlands geen complexe taak is. Dit kan komen omdat rijke multimedia (vlogs) voor afleiding zorgen. Hierdoor zou afleidende informatie uit de vlog ervoor kunnen zorgen dat er op de verkeerde punten wordt gefocust, waardoor het begrip van de informatie vermindert.

De tegenstrijdigheden uit de verschillende theorieën (het multimedia model, de media richness theory en de cognitve theory of multimedia learning) maken het waardevol om te achterhalen of er een positieve effect kan worden waargenomen op tekstwaardering en tekstbegrip als een schriftelijke tekst wordt vervangen door een vlog.

Onderzoeksvraag en hypothesen

Ondanks dat er veel onderzoek is gedaan naar multimedia in het onderwijs, is er tot op heden weinig tot geen onderzoek gedaan naar het gebruik van vlogs ter aanvulling op het lesmateriaal van middelbare scholen. Uit de theorie blijkt dat multimedia een positief effect kunnen hebben op het leereffect. Het is dan ook van belang om te achterhalen hoe de leerteksten bij Nederlands zo leuk mogelijk kunnen worden aangeboden, zodat de leerlingen de inhoud beter waarderen en beter begrijpen. Dit leidt tot de onderzoeksvraag:

In hoeverre is er een verschil in begrip en waardering van de leerteksten van middelbare scholieren wanneer zij deze teksten krijgen aangeboden in de vorm van een vlog of als normale schriftelijke tekst?

Het onderdeel lezen bij het vak Nederlands zal nooit helemaal verdwijnen, daarom is het van belang om te kijken of een leertekst ook beter wordt gewaardeerd en begrepen als deze tekst wordt aangeboden in combinatie met een vlog. Hierbij zijn de audio en visuele elementen een toevoeging op de bestaande leertekst. De vraag is of het eerst zien van de vlog afleidt van het lezen van de tekst, zoals de cognitve theory of multimedia learning voorspelt. Of zorgt de toevoeging van de vlog juist voor een verbetering van het begrip, zoals blijkt uit het multimedia model en de media richness theory? De volgende subvraag is daarom opgesteld:

In hoeverre kunnen leerlingen informatie uit een tekst begrijpen en waarderen wanneer deze tekst aangeboden wordt samen met een vlog?

Gebaseerd op bestaand onderzoek dat in het theoretisch kader is beschreven, wordt er verwacht dat een vlog ervoor zorgt dat een leertekst als minder saai wordt bestempeld en beter wordt begrepen. De hypothesen worden hieronder weergegeven:

- Hypothese 1: Leerlingen waarderen de leertekst beter wanneer die wordt aangeboden middels een vlog in plaats van via enkel een schriftelijk tekst.
- Hypothese 2: Leerlingen begrijpen de leertekst beter wanneer die wordt aangeboden middels een vlog in plaats van via enkel een schriftelijke tekst.

- Hypothese 3: Leerlingen waarderen de leertekst beter wanneer die wordt aangeboden in combinatie van een schriftelijke tekst met een vlog dan enkel via een schriftelijke tekst
- Hypothese 4: Leerlingen begrijpen de leertekst beter wanneer die wordt aangeboden in combinatie van een schriftelijke tekst met een vlog dan enkel via een schriftelijke tekst

Methode

Proefpersonen

Aan dit onderzoek hebben 77 leerlingen uit drie verschillende 3 havo-klassen meegedaan van 2 scholen in West-Nederland. De leeftijd van de leerlingen varieerde tussen de 14 en 16 jaar met een gemiddelde van 15 jaar ($SD = 0.61$). Uit een Chi-kwadraattoets bleek dat de condities vergelijkbaar waren qua leeftijd ($\chi^2(4) = 8.32, p = 0.08$). Deze leerlingen vertegenwoordigen de generatie die zich veel bezighoudt met multimedia-vormen, zoals onder andere YouTube.

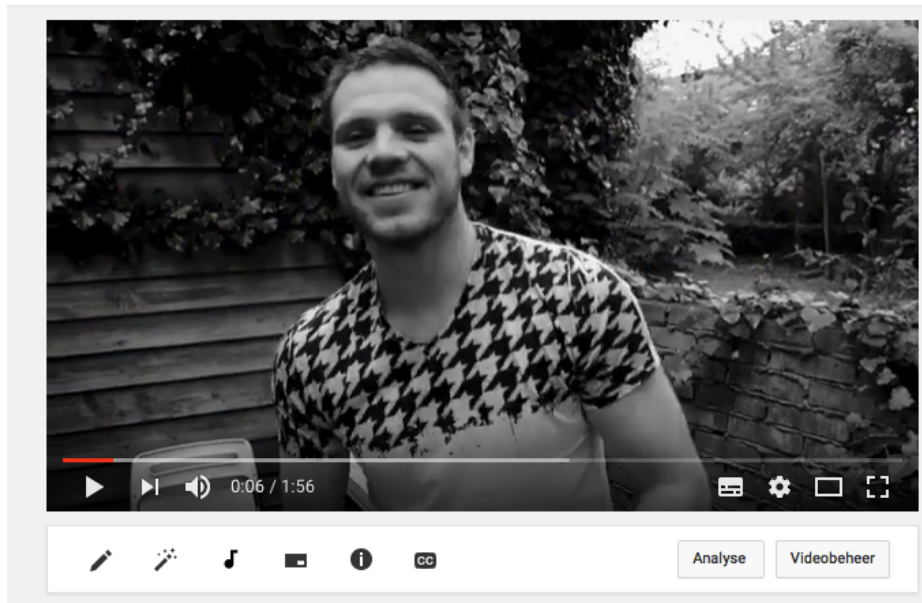
Materiaal

Beschrijving manipulatie

Aan de basis van dit onderzoek staat de Cito tekst "iPhonetienvingerblind" (De Quay, 2010) (Bijlage 1). In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een Cito tekst, omdat Cito teksten officieel zijn getest en daardoor zeker is dat de tekst aansluit bij het niveau van de leerlingen en de begripvragen betrouwbaar en valide zijn. Daarnaast is besloten om deze tekst te gebruiken omdat werd verwacht dat het onderwerp (de iPhone) aansloot bij de interesse van de jeugd. Dit is immers belangrijk voor de aandacht en de diepere verwerking van de informatie (Hidi, 2001).

De tekst wordt op drie verschillende manieren aangeboden: 1. De originele vorm (enkel de originele citotekst); 2. De originele tekst gemanipuleerd tot een vlog; 3. De combinatie van de gemanipuleerde vlog en de originele tekst. Voor de vlogconditie en de gecombineerde conditie is de bestaande tekst als volgt gemanipuleerd: De vlogger filmt zichzelf, terwijl hij zijn boodschap overbrengt. Wanneer de vlogger iets zegt wat de aandacht moet hebben van de kijker, dan maakt hij gebruik van geluiden of schriftelijke kleurrijke woorden om extra nadruk te leggen op de gegeven informatie. Dit verrassende effect geeft aan dat er iets belangrijks komt.

De Citotekst is omgevormd tot een vlog waarin de ik-persoon, geoperationaliseerd als een neutrale 23-jarige jongen (afbeelding 1), de tekst vertelt voor de camera die hij zelf in zijn hand had. Hierbij was het van belang dat de jongen net zoals de vloggers zelf de camera vasthield en het verhaal vertelde alsof hij het zelf had meegemaakt.

Afbeelding 1: Screenshot van de "neutrale" 23-jarige jongen.

Er zijn een aantal beslissingen gemaakt ten overstaande van de structuur, de stijl, het taalgebruik en de lengte zodat de vlog zo natuurgetrouw mogelijk leek, maar wel de benodigde informatie overbracht. In tabel 1 zijn de elementen te vinden die zijn aangepast met de uitleg erbij. Bovendien staat in bijlage 2 de link van de vlog en daarnaast een uitgebreide uitleg van de manipulatie van de vlog.

Tabel 1: De belangrijkste elementen van het verschil tussen de originele schriftelijke tekst en de vlog

ELEMENTEN	TEKST	VLOG
STRUCTUUR	<p>De schriftelijke tekst bestond uit vijf alinea's: een inleiding, drie deelonderwerpen en het slot. De drie deelonderwerpen bestonden uit:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oefenen 2. Winter 3. Feedback 	<p>De vlog bestond ook uit dezelfde vijf onderdelen. Naast dat de vlogger het verhaal vertelde in de camera, zijn de videobeelden van de ervaringen van de jongen met de iPhone door de vlog heen gemonteerd. Deze ervaringen zijn tevens terug te vinden in de tekst. Het deelonderwerp "Feedback" is meer uitgebreid door het scenario eraan toe te voegen dat iemand iets uit de ijskast haalt tijdens het gebruiken van de telefoon.</p> <p>Daarnaast is gebruik gemaakt van tekstuele elementen. Belangrijke punten als de titel en het onderwerp zijn op de juiste momenten tekstueel in het beeld gemonteerd, hierdoor wist de kijker dat dit belangrijke punten waren.</p>
STIJL	<p>De schriftelijke tekst maakt gebruik van een ik-personage in de tegenwoordige tijd.</p>	<p>In de vlog is de ik-personage gepersonaliseerd als een 23-jarige neutrale jongen. Deze jongen is de hele tijd in beeld en spreekt in de 1^e persoon, tegenwoordige tijd. De ik-persoon werd een personage.</p>
TAALGEBRUIK	<p>Het taalgebruik in de tekst is netjes en degelijk.</p> <p><i>Voorbeeld:</i></p> <p><i>Ben ik de enige die wel jubelt over de iPhone, maar regelmatig niet over het touchscreen?</i></p>	<p>Het taalgebruik in de vlog is meer gebaseerd op het taalgebruik van de huidige jeugd. En daarnaast op het taalgebruik van bestaande vlogs. Hierdoor werd verwacht dat het de jongeren daardoor meer aansprak.</p> <p><i>Voorbeeld:</i></p> <p><i>Ben ik nu de enige die positief is over de iPhone, maar niet over het touchscreen?</i></p> <p>Voorbeeld van de afsluiting van de vlog:</p> <p><i>Je kan natuurlijk met een iPhone wel liken en abonneren. Dus gooi een comment.</i></p>
LENGTE	<p>De schriftelijke tekst bestond uit 389 woorden.</p>	<p>De vlog duurt 154 seconden.</p>

Pretest

De vlog is gepretest om te achterhalen of de doelgroep het verhaal duidelijk en coherent vond en of de jongen inderdaad werd gezien als een neutraal persoon met een neutrale uitstraling. De pretest is als volgt uitgevoerd: 10 middelbare scholieren van de leeftijd van de doelgroep hebben gekeken of ze het verhaal konden volgen of dat er specifieke onduidelijkheden waren. Daarnaast mochten ze hun mening geven over de hoofdpersonage. Er bleken geen specifieke onduidelijkheden te zijn en het publiek bestempelde de hoofdpersonage als een neutraal persoon.

Beschrijving vragenlijst

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van een schriftelijke vragenlijst om het begrip en de waardering van de leertekst te toetsen. Deze vragenlijst was bij iedere conditie gelijk. De vragenlijst bestond allereerst uit een algemeen deel met vragen over demografische gegevens zoals geslacht en leeftijd. Om de leesmotivatie van de leerlingen te onderzoeken, zijn hier ook twee extra controle vragen aan toegevoegd: “Vind je lezen leuk?” en “Hoe vaak lees je thuis voor je plezier?” Daarna kregen de leerlingen de leertekst aangeboden middels de schriftelijke tekst, de vlog of de combinatie van de vlog met de schriftelijke tekst. Vervolgens moesten ze de begripsvragen en de waarderingvragen maken (zie bijlage 3).

De afhankelijke variabelen, begrip en waardering, zijn gemeten door middel van stellingen. Binnen deze twee afhankelijke variabelen werden 12 items gemeten. Bij het construct “begrip” ging het om de mate van het begrijpen van het doel van de tekst. Het construct werd bevraagd aan de hand van vijf meerkeuze begripsvragen in de vorm van stellingen.

De begripsvragen zijn deels afkomstig van Cito en behoren bij de gebruikte tekst “IPhonetienvingerblind”. De open begripsvragen zijn voor dit onderzoek veranderd en vervolgens gesteld als meerkeuzevragen, bijvoorbeeld:

1. Het onderwerp van het verhaal is

- A: De iPhone
- B: De vervelende dingen van een iPhone
- C: Het touchscreen van de iPhone
- D: De handige dingen van een iPhone

Daarnaast zijn de stellingen: “Met een iPhone maak je fouten als ...” en “Het is moeilijk om in de winter met een iPhone om te gaan, omdat ...” niet afkomstig van Cito. Deze vragen zijn toegevoegd zodat er tevens een detailvraag en een oorzaak-gevolg relatie werd bevestigd.

Bij het construct “waardering” ging het om de mate van aantrekkelijkheid en moeilijkheid. Dit construct is bevestigd aan de hand van zeven stellingen die zijn gebaseerd op het onderzoek van Silfhout, Evers-vermeul en Sanders (2014). Een voorbeeld van een stelling is:

2. Ik vind het verhaal duidelijk					
Helemaal oneens	1	2	3	4	Helemaal eens

Alle zeven items zijn 4-punts Likertschaalvragen met als antwoordmogelijkheden (1) Helemaal oneens; (2) Oneens; (3) Eens; (4) Helemaal eens. In dit onderzoek is gekozen voor een 4-punts Likertschaal, omdat de leerlingen daardoor verplicht zijn om een keuze te maken of ze het ermee eens zijn of niet. Daarom is de antwoordmogelijkheid “neutraal” verwijderd. Daarnaast zijn de stellingen positief en negatief geformuleerd, waardoor de antwoorden verschillen van ‘helemaal eens’ of ‘helemaal oneens’.

Procedure

In het onderzoek kreeg een van drie klassen een combinatie aangeboden: een vlog plus een schriftelijke tekst. De andere twee klassen kregen enkel een schriftelijke tekst of enkel een vlog aangeboden. Door deze indeling zijn de proefpersonen onder te verdelen in drie condities. Van de 77 proefpersonen behoorde 35.06% tot de leesconditie (N=27). Tot vlogconditie behoorde 33.77 % (N=26). Tot slot behoorde 31.17% tot de gecombineerde conditie (N=24). Van de 77 proefpersonen was 45.45% (N=35) man en 54.54% (N=42) vrouw. De conditie die een vlog plus een schriftelijke tekst kreeg aangeboden, startte met de vlog en kregen daarna de schriftelijke tekst aangereikt. De condities die enkel de schriftelijke tekst of de vlog kregen, startten daar direct mee. Ten slotte werd aan alle condities gevraagd de vragenlijst met begrips- en waarderingvragen in te vullen. Na de uitleg van de procedure werd benadrukt dat het onderzoek anoniem was, maar dat het de bedoeling was dat ze zo

goed mogelijk hun best deden. Zowel de algemene vragen als begrips- en stellingsvragen waren ‘verplicht’.

Design

Het experiment heeft een 3 x 1 tussenproefpersonen-ontwerp waarbij 3 havo-klassen afzonderlijk van elkaar de drie verschillende versies van de leertekst kregen aangeboden (visuele tekst versus een tekstuele tekst versus de gecombineerde conditie) (zie tabel 2). Doordat er binnen hetzelfde niveau met drie klassen is gewerkt is er een 0-meting uitgevoerd om het cijfer van de klassen binnen het eigen niveau met elkaar te vergelijken. Dit moest voorkomen dat de kans op het eventuele effect het gevolg is van een niveauverschil op gebied van het vak Nederlands. De gemiddelde cijfers van de klassen waren 6.7, 6.8 en een 7.1. ¹ Tevens is gecontroleerd of de proefpersonen voldoende gerandomiseerd zijn tussen de condities. Uit een Chi-kwadraattoets bleek dat de condities vergelijkbaar waren qua geslacht ($\chi^2(2) = 0.18, p = 0.91$).

Tabel 2: *Conditie van een 3x1 Design*

3 HAVO	
TEKST	Conditie 1
VLOG	Conditie 2
VLOG + TEKST	Conditie 3

¹ Deze cijfers geven het gemiddelde aan van de algemene cijfer op Nederlands van de verschillende klassen. Hieruit blijkt een klein verschil tussen de cijfers, maar niet der mate groot dat er van een verschil wordt gesproken. **Er moet wel rekening worden gehouden met feit dat het cijfer 6.8 van een andere school komt, dan de cijfers 6.7 en 7.1. De klas met een 6.7 was de vlogconditie, 7.1 was de schriftelijke conditie, 6.8 was de gecombineerde conditie.**

Resultaten

In deze paragraaf wordt als eerste naar de betrouwbaarheid gekeken van de verschillende items van waardering en begrip. Daarnaast wordt de betrouwbaarheid van de factor leesmotivatie bekeken. Hieruit zal blijken of de bevraagde items in de schalen samengenomen mogen worden tot een construct. Om vervolgens aan de hand van een meerweg-ANOVA de effecten te onderzoeken op de waardering en het begrip van de leertekst.

Betrouwbaarheid

Om de waardering van de leertekst te meten, was het allereerst noodzakelijk stelling 3 en 5 om te poolen. Deze stellingen testen het omgekeerde, namelijk of de tekst moeilijk of saai was in plaats van of de tekst duidelijk of begrijpelijk was. Uit de betrouwbaarheidsanalyse bleek de betrouwbaarheid van de afhankelijke variabele waardering sterk. De zeven items van de waardering meten hetzelfde construct ($\alpha = 0.81$). Daarentegen kwam uit de betrouwbaarheidsanalyse dat de betrouwbaarheid van het construct begrip laag was ($\alpha = 0.42$). Wanneer de vraag over de detailvraag (vraag 4) werd verwijderd, verbeterde betrouwbaarheid matig ($\alpha = 0.53$). Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat begripsvragen los van elkaar verschillende niveaus van leesvaardigheid meten. Hierdoor hangen deze meerkeuzevragen zelden hoog samen, waardoor ze vaak los van elkaar worden geanalyseerd (Land, 2009, p.125). In dit onderzoek is daarom gekozen om alle vijf de begripsvragen los van elkaar te analyseren. De vragen bestaan uit de volgende onderdelen: het onderwerp, de hoofdgedachte, de deelonderwerpen, een detail en een oorzaak-gevolg relatie. Tot slot zijn de twee items van de factor leesmotivatie: "Hoe vaak lees je thuis voor je plezier?" en "Vind je lezen leuk?" samengevoegd tot één construct. Dit was mogelijk omdat uit de betrouwbaarheidsanalyse bleek dat de twee motivatievragen hetzelfde construct meten ($\alpha = 0.73$).

Waardering

In tabel 3 staan de gemiddelden en standaarddeviaties van de scores op de vragen over de waardering van de tekst.

Tabel 3: Gemiddelden (en standaarddeviaties) van de waardering van de leertekst gesplitst per conditie (N=77)

	Waardering
Schriftelijke tekst (N=27)	1.98 (0.26)
Vlog (N=26)	2.97 (0.36)
Vlog + schriftelijke tekst (N=24)	3.08 (0.32)

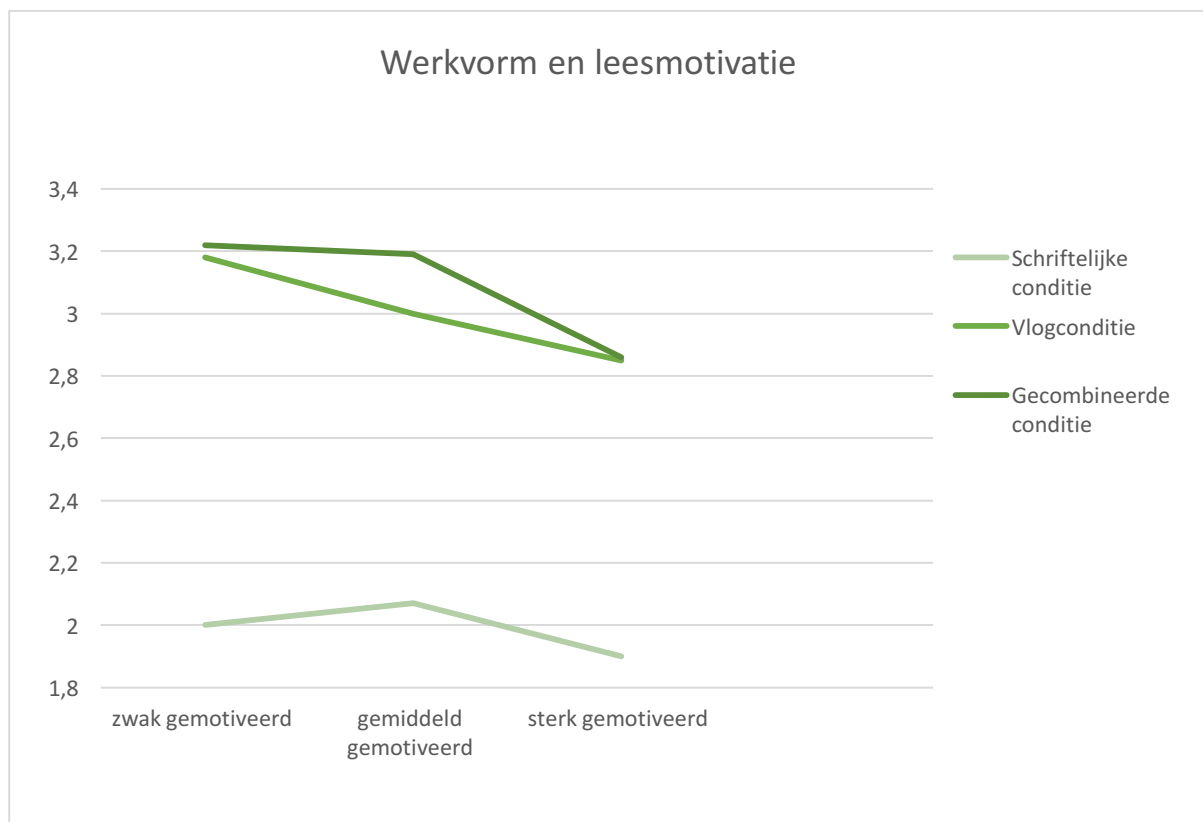
Uit een meerweg-ANOVA bleek een significant verschil tussen de drie verschillende werkvormen op waardering ($F(2,71) = 99.61, p < .001$). Uit een Bonferroni toets bleek dat er een significant verschil is tussen de schriftelijke conditie en de vlogconditie ($p < .001$). Dit betekent dat de leertekst beter werd gewaardeerd wanneer deze tekst werd aangeboden middels een vlog dan via een schriftelijke tekst. De gemiddelde score van de vlogconditie op de waardering was gemiddeld 0.99 punt hoger dan van de schriftelijke conditie. Daarnaast is er een significant verschil tussen de schriftelijke conditie en de gecombineerde conditie ($p < .001$). Dit betekent dat de leerlingen de leertekst meer waardeerden wanneer deze werd aangeboden samen met de vlog in plaats van zonder de vlog. De gemiddelde score van de gecombineerde conditie op de waardering was gemiddeld 1.1 punt hoger dan van de schriftelijke conditie. Er was geen significant verschil tussen de vlogconditie en de gecombineerde conditie ($p = 0.65$). Leerlingen waardeerden de vlog niet beter dan de vlog in combinatie met de tekst. Daarnaast waardeerden ze de vlog in combinatie met de tekst ook niet beter dan enkel de vlog.

Er is tevens gekeken of andere factoren dan de werkvorm effect hadden op de waardering. Uit een meerweg-ANOVA bleek dat de factor geslacht geen invloed had op de waardering. Er was geen significant hoofdeffect van geslacht. Daarnaast was er ook geen significant interactie-effect tussen het geslacht en de werkvorm. De factor leesmotivatie daarentegen zorgde wel voor een effect: ($F(2,68) = 5.97, p = .004$); zie tabel 4 en grafiek 1. Hoe minder gemotiveerd de leerlingen waren om te lezen, hoe hoger ze scoorden op de waardering in

de vlogconditie en in de gecombineerde conditie. Tussen de leesmotivatie en de werkvorm is geen interactie-effect waargenomen. In de discussiesectie zal dit nader worden toegelicht.

Tabel 4: Gemiddelden (en standaarddeviaties) van de waardering van de leertekst gesplitst per sterkte van de leesmotivatie (N=77)

	Waardering
Zwak gemotiveerd (N= 40)	2.71 (0.64)
Gemiddeld gemotiveerd (N=12)	2.39 (0.49)
Sterk gemotiveerd (N=25)	2.69 (0.54)

Grafiek 1: Het effect van de verschillende werkvormen en de leesmotivatie op de score van waardering

Begrip

In tabel 5 staan de gemiddelden en standaarddeviaties van de scores per begripsvraag.

Tabel 5: Gemiddelden (en standaarddeviaties) van het begrip van de leertekst gesplitst per conditie en per begripsvraag (N=77)

	Schriftelijke conditie (N=27)	Vlogconditie (N=26)	Gecombineerde conditie (N=24)
Onderwerp	0.70 (0.47)	0.81 (0.40)	0.83 (0.38)
Hoofgedachte	0.74 (0.45)	1.00 (0.00)	0.92 (0.28)
Deelonderwerpen	0.56 (0.51)	0.65 (0.49)	0.79 (0.41)
Detail	0.85 (0.36)	0.96 (0.2)	0.92 (0.28)
Oorzaak en gevolg	0.78 (0.42)	1.00 (0.00)	0.96 (0.24)

Uit een meerweg-ANOVA is gebleken dat er een significant verschil is tussen de drie verschillende werkvormen en de twee verschillende begripsvragen: de hoofgedachtevraag ($F(2,74) = 4.9, p = 0.01$) en de oorzaak-gevolg relatie ($F(2,74) = 4.86, p = 0.01$). De vragen die niet significant verschilden tussen de drie werkvormen zijn de vragen over: het onderwerp ($F(2,74) = 0.7, p = 0.5$), het aantal deelonderwerpen ($F(2,74) = 1.59, p = 0.21$) en het detail ($F(2,74) = 0.96, p = 0.39$).

Uit een Bonferroni toets is gebleken dat er op de hoofgedachte vraag een significant verschil is tussen de schriftelijke conditie en de vlogconditie ($p = 0.009$). Dit betekent dat de hoofgedachtevraag beter is gemaakt wanneer de tekst werd aangeboden middels een vlog dan wanneer de leerlingen alleen de tekst hadden gelezen. De gemiddelde score van de vlogconditie op de hoofgedachtevraag was gemiddeld 0.26 punt hoger dan van de schriftelijke conditie. Er was geen significant verschil tussen de gecombineerde conditie en de schriftelijke conditie ($p = 0.14$) en tussen de vlogconditie en de gecombineerde conditie ($p = 1.00$).

Daarnaast is gebleken dat er op de vraag over de oorzaak-gevolg relatie een significant verschil is tussen de schriftelijke conditie en de vlogconditie ($p = 0.01$). Dit betekent dat de vraag over de oorzaak-gevolg relatie beter is gemaakt wanneer de tekst werd aangeboden middels een vlog dan wanneer de leerlingen alleen de tekst hadden gelezen. De gemiddelde score van de vlogconditie op de oorzaak-gevolg relatie was gemiddeld 0.22 punt hoger dan van de schriftelijke conditie. Er was geen significant verschil tussen de gecombineerde conditie en de schriftelijke conditie ($p = 0.07$) en tussen de vlogconditie en de gecombineerde conditie ($p = 1.00$).

Er is tevens gekeken of andere factoren dan de werkvorm effect hadden op het begrip. Uit een meerweg-ANOVA bleek dat de factoren geslacht en leesmotivatie geen invloed hadden op de begripsvragen over: de hoofdgedachte en de oorzaak-gevolg relatie. Er was geen significant hoofdeffect van geslacht en leesmotivatie. Daarnaast was er ook geen significant interactie-effect tussen de twee factoren, geslacht en leesmotivatie, en de werkvorm.

Conclusie en Discussie

In dit onderzoek is het effect van het multimedialiteit van de vlog ter aanvulling op het bestaande lesmateriaal getoetst aan de hand van tekstwaardering en tekstbegrip. Hierbij is de specifieke onderzoeksvraag onderzocht: *In hoeverre is er een verschil in begrip en waardering van de leerteksten van middelbare scholieren wanneer zij deze teksten krijgen aangeboden in de vorm van een vlog of als normale schriftelijke tekst?* Er is gebruik gemaakt van de doelgroep 3 havo-scholieren. Uit het onderzoek is gebleken dat een vlog hoger wordt gewaardeerd dan een schriftelijke tekst en beter wordt begrepen op twee begripsvragen (de hoofdgedachtevraag en de oorzaak-gevolg relatie).

Aan de hand van de resultaten van het onderzoek wordt een gedeelte van de hypothesen bevestigd. Verwacht werd dat een tekst beter zouden worden gewaardeerd (H1) en begrepen (H2) wanneer een leertekst werd aangeboden middels een vlog in plaats van enkel via een schriftelijke tekst. Dit bleek het geval voor de waardering en voor de twee deelvragen op het begrip: de hoofdgedachtevraag en de oorzaak-gevolg relatie. Ter controle is er ook gekeken naar de conditie waar de leertekst werd aangeboden samen met een vlog. Hierdoor kon er worden gekeken of een vlog ook kan worden gebruikt als toevoeging op een Nederlandse leertekst. De reden hiervoor is dat het lezen nooit helemaal zal verdwijnen bij een vak als Nederlands. Er werd verwacht dat de leertekst beter zou worden gewaardeerd (H3) en begrepen (H4) wanneer de schriftelijke tekst werd aangeboden in combinatie met een vlog in plaats van enkel via een schriftelijke tekst. Dit bleek enkel het geval voor de waardering. Het toevoegen van een vlog heeft dus wel degelijk een meerwaarde voor de waardering. Daarnaast is alleen een effect op twee losse begripsvragen gevonden, waardoor de hypothese maar deels is bevestigd. Vervolgonderzoek zou een eventuele verklaring kunnen achterhalen.

Waardering

De resultaten lieten vooral een groot verschil zien op de waardering in de verschillende condities. Het bleek wanneer de werkvorm gebruik maakte van een vlog –enkel de vlog of een vlog gecombineerd met een schriftelijke tekst– de leerlingen de tekst beter waardeerden. Een mogelijke verklaring voor dit effect is dat een vlog beschikt over visuele elementen, een verrassend effect en tevens aansluit op de belevingswereld van de huidige

leerlingen (Schiefele, 1999; Van den Bergh & Behrer, 2016, p.10-13; Hidi, 2001). Door de werkvorm aan te passen werden leerlingen getriggerd in hun situationele interesse, waardoor de waardering toeneemt (Hidi & Harackiewicz, 2000; Schiefele, 1999). Een interessante observatie is dat het voor de waardering niet belangrijk was of de leerlingen na de vlog nog de tekst moesten lezen. Dit is opmerkelijk, want over het algemeen zou je denken dat leerlingen het zien of horen van twee keer dezelfde informatie saaier zouden vinden. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn, dat als de vlog inspeelt op de belevingswereld van de leerling er direct een affectieve reactie wordt opgeroepen (Hidi, 2001). De intrinsieke motivatie is hiermee getriggerd, waardoor de te lezen tekst daarna minder invloed zal hebben op de waardering. Vervolgonderzoek zou het effect op de waardering van het dubbel aanbieden van dezelfde informatie nader moeten bekijken.

De mate van waardering voor de leertekst is daarnaast ook onderzocht aan de hand van de factor leesmotivatie. Er is gebleken dat leerlingen - die lezen minder leuk vinden en dat ook niet zo veel doen - hoger scoren op de waardering in de vlogconditie en de gecombineerde conditie. Vervolgonderzoek zou wellicht ook kunnen kijken naar het effect van de algemene leesmotivatie op de waardering.

De intrinsieke motivatie wordt verhoogd door een hogere waardering. Met andere woorden, hoe interessanter de werkvorm des te hoger de waardering (Hidi & Harackiewicz, 2000). Vanuit deze gedachtegang is voor dit onderzoek een onderwerp geselecteerd in het interessegebied van de leerlingen (de iPhone) (Hidi, 2001). De kanttekening is hier: Wat gebeurt er wanneer het onderwerp van een leertekst niet interessant is, zoals in het onderwijs vaak voorkomt? Zorgt de verandering van de werkvorm (de vlog) dan nog steeds voor een hogere waardering van de leertekst?

Begrip

Ondanks dat de leerlingen in de vlogcondities de tekst beter waardeerden, begrepen ze de leertekst niet beter wanneer deze werd aangeboden middels een vlog in plaats van via een schriftelijke tekst. Er is enkel een significant effect gevonden op de vragen over de hoofdgedachte en de oorzaak-gevolg relatie. Leerlingen die de vlog hebben gezien scoren beter op deze twee vragen dan leerlingen die enkel de tekst schriftelijk hebben moeten lezen. Er werd verwacht dat de leerlingen op alle begripsvragen beter zouden scoren in de

vlogconditie. Dit bleek echter niet het geval. De vragen zijn in alle drie de condities namelijk goed tot soms perfect gemaakt. De twee vragen die in de vlogconditie significant verschillen van de schriftelijke conditie zijn in de vlogconditie perfect gemaakt met een maximale score van 1. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat de meerkeuzevragen te makkelijk waren. Vervolgstudie zou zich daarom moeten richten op het beter operationaliseren van het construct “begrip”. Er zou bijvoorbeeld gekozen kunnen worden voor meer vragen, minder makkelijke vragen en openvragen.

In een vervolgstudie zou er gekeken kunnen worden welke soort vragen van de begripstoets beter zijn gemaakt in de vlogconditie. Er werd verwacht dat de vragen over het onderwerp, de oorzaak-gevolg relatie en het detail makkelijk zouden zijn voor de leerlingen die de vlog hebben gezien. De antwoorden zijn in de vlog namelijk extra benadrukt door het invliegen van woorden (“touchscreen”) en het tonen van de situatie. Dit zou verklaren waarom er wel een significant effect op de vraag over de oorzaak-gevolg relatie is gemeten. Tevens is er een onverklaarbaar significant effect gevonden op de hoofdgedachtevraag. Als alle begripvragen een significant effect hadden getoond dan was dit te verklaren door de toevoeging van de vlog. Door het uitblijven van dit effect is het vreemd dat bij de hoofdgedachtevraag wel een significant effect is gemeten. Vervolgonderzoek zou nader moeten onderzoeken wat de oorzaak hiervan is. Vervolgstudie zou moeten uitwijzen hoe het komt dat op de twee begripvragen beter is gescoord. Dit zou bijvoorbeeld kunnen komen door de invliegende woorden, de afbeeldingen, de gespeelde stukken of de combinatie van dit alles. Men zou bijvoorbeeld kunnen achterhalen of het weglaten van de ‘special effects’ effect hebben op de begripsscore.

Ondanks dat niet alle vragen significant beter scoorden op het begrip, is het wel van belang om te kijken naar het gevonden effect op de twee begripvragen. De leerlingen die de vlog hebben gezien hadden een betere score op deze twee vragen dan de leerlingen die enkel de schriftelijke tekst hebben gelezen. Dit zou mogelijk kunnen komen door het feit dat een vlog als rijker multimedial medium wordt beschouwd dan een schriftelijke tekst (Daft & Lengel, 1984; Mayer, 2003). Hierdoor is er meer informatie beschikbaar, waardoor de tekst beter wordt begrepen. De combinatie van woorden en afbeeldingen maken een tekst begrijpelijker, doordat de twee losse mentale modellen met elkaar integreren (Mayer, 2003). Het gemeten effect bevestigt de theorie van Mayer in deze. Deze theorie gaat over multimedia waarin

tekst wordt gecombineerd met afbeeldingen. Een vlog is daarentegen een moderner multimedial; het bevat audio, tekstuele en visuele elementen. Dit multimedial is daardoor "rijker" dan de multimedia waar Mayer het over heeft. Het zou daarom interessant kunnen zijn om te onderzoeken of de theorie van Mayer aangevuld kan worden met de media richness theory (de capaciteit van een medium om informatie over te brengen). De moderne media van nu zijn namelijk rijker aan informatievoorziening dan de multimedia waar Mayer in zijn theorie over spreekt.

Tot slot zijn er geen significante verschillen gevonden tussen de leerlingen die informatie kregen aangeboden middels de combinatie van een vlog en een tekst of via enkel een schriftelijke tekst. Dit is een opvallende observatie. Hieruit zou kunnen worden opgemaakt dat een vlog naast een tekst geen meerwaarde heeft voor het begrip. De verwachting daarentegen was dat het aanbieden van twee keer dezelfde informatie zou zorgen voor een betere score op de begripsvragen. Dit was echter niet het geval. Naast onder andere het beter operationaliseren van het construct "begrip" zou vervolgonderzoek ook moeten stilstaan bij het effect van het dubbel aanbieden van dezelfde informatie.

Beperkingen

Deze studie bevat beperkingen waardoor de resultaten en de daarbij behorende conclusies voorzichtig moeten worden bekeken. Ten eerste is de manipulatie van de vlog een kritisch punt voor de interne en externe validiteit. In het onderzoek heeft de vlog een beperkte pretest ondergaan. Door het tijdsbestek hebben enkel tien mensen de vlog gepretest op de vraag of de hoofdpersoon overkwam als een neutraal persoon. Daarnaast is de vragenlijst enkel door vijf medestudenten gecontroleerd. In vervolgonderzoek zou de pretest aan meer respondenten moeten worden voorgelegd en de vragenlijst zou een uitgebreidere pretest in de doelgroep moeten ondergaan. Tevens is het aan te raden om de leerlingen dan ook vragen te stellen over de mate waarin ze persoon in de vlog waarderen, geloven of betrouwbaar vinden en in hoeverre ze zich met die persoon kunnen identificeren. Er kunnen dan ook uitspraken worden gedaan over welke mate identificatie met de hoofdpersoon effect heeft op de waardering. Ook zou het van belang kunnen zijn om een gevarieerde manipulatie te hebben om het effect van identificatie nog beter te bekijken. Op deze manier verhoog je ook de externe validiteit. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld het geslacht en de leeftijd. Ook moet vervolgonderzoek rekening houden met het feit dat het

onderzoek is afgenomen in drie klassen op twee verschillende middelbare scholen. Dit is in dit onderzoek ondervangen aan de hand van een 0-meting. Het is nog steeds discutabel door de verschillende omgevingsfactoren van de leerlingen (ander dorp, andere school, andere docent). Er zal in een kleine onderzoeksomvang gekozen kunnen worden voor meer consistentie (leerlingen met gelijke omgevingsfactoren), dan wel voor een grotere omvang van het aantal leerlingen (bijvoorbeeld alle havo-leerlingen van de provincie Utrecht).

Tot slot wil het onderzoek benadrukken dat ondanks de beperkingen de resultaten van belang kunnen zijn voor de praktijk. Het gebruiken van een vlog heeft vooral effect op de waardering. De situationele interesse wordt aangesproken door de verandering in de werkvorm, waardoor de waardering toeneemt. Ondanks dat het gebruik van een vlog een klein effect heeft op begrip, is toch het advies voor het vak Nederlands om een vlog te gebruiken als aanvulling op het huidige lesmateriaal. Het begrip is immers niet verminderd. Tevens zorgt de geconstateerde verhoging op waardering voor een positief effect op de intrinsieke motivatie. Wellicht vinden leerlingen het vak Nederlands dan niet meer het saaiste vak dat er bestaat.

Literatuurlijst

Andringa, S. & Hacquebord, H. (2000). De moeilijkheidsgraad van schoolboekteksten als grondslag voor het vaststellen van tekstbegripsvaardigheid. *Toegepaste taalwetenschap in artikelen*, 64, 83-94.

Bobbink, A. (2009). *Onderwijsteksten in het mbo: Heeft tekstwaardering invloed op het tekstbegrip en hoe maken we een tekst dan interessant?* (Master's thesis, Universiteit Utrecht). Geraadpleegd op:
https://scholar.google.nl/scholar?q=Bobbink%2C+A.+%282009%29.+Onderwijsteksten+in+het+mbo%3A+&btnG=&hl=nl&as_sdt=0%2C5

De Quay, R (2010). In *Citotrainer*. Geraadpleegd op
<http://onlinenederlands.nl/iPhonetienvingerblind.pdf>

Harp & Mayer. (1997). The role of interestingness in learning from scientific text and illustrations: on the distinction between emotional and cognitive interest. *Journal of Educational Psychology*, 89(1), 92-102.

Hidi, S. (2001). Interest, Reading and Learning. Theoretical and practical considerations. *Educational Psychology Review*, 13(3), 91-209.

Hidi, S. & Baird, W. (1986). Interestingness. A neglected variable in discourse processing. *Cognitive Science* 10, 179-194.

Hidi, S. & Harackiewicz, J. (2000). Motivating the Academically Unmotivated: A Critical Issue for the 21st Century. *Review of Educational Research Summer*, 70(2), 151-179.

Land, J. F. H. (2009). *Zwakke lezers sterke teksten? Effecten van tekst- en lezerskenmerken op het tekstbegrip en tekstwaardering van vmbo-kinderen*. Amsterdam: Stichting Lezen Reeks, Delft: Eburon.

Mayer, R. (2003). The promise of multimedia learning: using the same instructional design methods across different media. *Learning and Instruction*, 13(2), 125-139.

Mayer, R.E., & Moreno, R. (2003). Nine Ways to Reduce Cognitive Load in Multimedia Learning. *Educational psychologist*, 38(1), 43-52.

Schiefele, U. (1999). Interest and learning from text. *Scientific Studies of reading*, 3(3), 257-279.

Silfhout, van G., Evers-Vermeul, J. & Sanders, T (14). Leuke teksten zijn nog geen begrijpelijke teksten Een oogbewegingsonderzoek naar de effectiviteit van verhalende leerteksten. *Tijdschrift Taal*, 5(8), 12-21.

Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. *Cognitive science*, 12(2), 257-285.

Tamminga, H. (2012). *Connected to vlogging: Een onderzoek naar de kenmerken van vlogging in het convergente medialandschap* (Master's thesis, Universiteit Utrecht). Geraadpleegd op: https://scholar.google.nl/scholar?q=Tamminga%2C+H.+%282012%29.+Connected+to+vlogging&btnG=&hl=nl&as_sdt=0%2C5

Van den Bergh, J., & Behrer, M. (2016). *How cool brands stay hot: Branding to generations Y & Z* (3rd ed.). London. Engeland: Kogan Page.

Vier hoogleraren neerlandistiek (2015, 9 december). Maak vak Nederlands eens aantrekkelijker: Hoog tijd voor een nieuwe methode die het vak Nederlands minder saai maakt. *de NRC*. Geraadpleegd op <http://www.nrc.nl/>

Bijlagen

Bijlage 1: de leertekst

iPhonetienvingerblind

I Een van de dingen waar ik toch een beetje mee zat toen ik op het punt stond om een iPhone te kopen, was het touchscreen. Dat vonden veel mensen raar – “Ja, *touchscreen: FANTASTISCH!*” en dergelijke reacties kreeg ik toegeworpen toen ik zei dat ik de aankoop nog even handmatig uitstelde om de bovenstaande reden.

II Toen ik eenmaal de iPhone had, leek er weinig aan de hand. Ik had mezelf, na een flinke week van uitgaande sms'jes die ongeveer zo gingen: “*kjon ju zo ecven?*” overtuigd dat ik prima overweg kon met het touchscreen van de iPhone en dat ik net zoals alle overige fanboys kon roepen dat het touchscreen fantastisch, buitengewoon en subliem was.

III Tot de winter kwam. Want ik had sowieso al een beetje moeite met fietsen of een verkeersachtige handeling uitvoeren en ondertussen mijn iPhone gebruiken. Dat vraagstuk schoof ik gewoon nonchalant voor me uit met als onderbouwing dat ik gewoon nog een beetje moest wennen. Maar dat is niet zo. In de winter draagt men meestal handschoenen. En al handschoendragend kwam ik erachter dat je de iPhone niet kunt gebruiken met handschoenen. Echt niet. Dus kwam ik meestal op school met vingers die eerst een halve les moesten opwarmen voordat ik ze überhaupt kon gebruiken.

IV En daarbij nog eens het feit dat iPhones niet ontwikkeld zijn om te gebruiken als je ook op iets anders moet letten. Ik weet niet of Steve Jobs de iPhone daar ook op getest heeft, maar uit eigen praktijkervaringen blijkt dat de iPhone daar alles behalve bestemd voor is. In tegenstelling tot al mijn telefoons die ik versleet voordat ik een iPhone had, geeft de iPhone geen feedback. Dus ik kan ook niet weten of ik iets goed doe. Als ik bijvoorbeeld “*send tweet*” druk, terwijl ik mijn ogen richt op de koelkast die ik moet openen, dan kan het best zijn dat ik gewoon op “*delete tweet*” of “*add photo*” druk. En dat is iets heel anders.

V De vraag die ik dan telkens stel als ik de fout in ga met het touchscreen waar iedereen over jubelt, lijkt me dan ook logisch: ben ik de enige die wel jubelt over de iPhone, maar regelmatig niet over het touchscreen?

Naar: Rutger de Quay op www.iphoneclub.nl, 30 april 2010

Bijlage 2: de manipulatie van de vlog

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=smj5S3s69E>

Minuten	Manipulatie
0.00 – 0.14	Introductie filmpje inclusief muziek. Ondertussen wordt de naam van het Youtubekanaal van de jongen getoond: “JAGGER.TV + vlog #86”. En vervolgens kwam de titel in beeld “iPhonetienvingerblind”.
0.15 – 0.34	Inleiding
0.19	De woorden “SAY WHAT” vliegen het beeld binnen terwijl de jongen de titel vertelt.
0.23	Er vliegt een plaatje van de iPhone het scherm binnen, als de jongen voor het eerst over de iPhone spreekt.
0.27	Het woord “TOUCHSCREEN” vliegt in rode letters naar binnen onder het geluidseffect van een luid alarm.
0.35 – 0.38	De zin “dat heeft niet heel lang geduurd ...” wordt getoond op een zwarte achtergrond. Dit geeft aan dat de inleiding voorbij is en het eerste deelonderwerp begint.
0.39 – 0.50	Eerste deelonderwerp
0.41 – 0.47	De eerste situatie wordt getoond: De jongen laat zien hoe er met de iPhone wordt geoefend. Dit beeld wordt in het zwart/wit getoond zodat het aangeeft dat het in het verleden is gebeurd. Tijdens het zien van de betreffende situatie blijft de jongen doorpraten.
0.51 – 1.11	Tweede deelonderwerp
0.51	Overgang naar deelonderwerp 2; twee scènes vliegen in elkaar over.
0.56 – 1.03	De tweede situatie wordt getoond: De jongen laat ditmaal zien hoe er in de winter op de fiets wordt omgegaan met een iPhone. Dit beeld wordt ook in het zwart/wit getoond zodat het aangeeft dat het in het verleden is gebeurd. Tijdens het zien van de betreffende situatie blijft de jongen doorpraten.
1.06 – 1.11	De situatie krijgt een vervolg door te laten zien hoe iemand koude handen krijgt zonder handschoenen. Dit beeld wordt ook in het zwart/wit getoond zodat het aangeeft dat het in het verleden is gebeurd. Tijdens het zien van de betreffende situatie blijft de jongen doorpraten.

1.12 – 1.32	Derde deelonderwerp
1.20 – 1.30	De derde situatie wordt getoond. Ditmaal over hoe je meerdere dingen tegelijk kan doen met een iPhone, waardoor er fouten worden gemaakt. Dit beeld wordt ook in zwart/wit getoond zodat het aangeeft dat het in het verleden is gebeurd. Tijdens het zien van de betreffende situatie blijft de jongen doorpraten.
1.30 – 1.32	Door het beeld te vertragen en op de jongen in te zoomen kreeg het beeld extra aandacht. Tevens is dit bedoeld als grappig effect.
1.33 – 1.48	Slot
1.45 – 1.48	Het icoontje van Instagram vliegt het rechtsboven het beeld binnen. Hierdoor weten de kijkers waar ze de jongen kunnen volgen op Social media.
1.49 – 1.53	De tekst “ <i>JAGGER.TV</i> ” wordt getoond met daaronder de tekst “vlog #86” ter afsluiting
1.54 – 1.57	De tekst “ <i>in samenwerking met de Universiteit van Utrecht</i> ” wordt getoond. Dit is bedoeld om aan te geven de vlog is bedoeld voor een onderzoek.

Bijlage 3: de vragenlijst

Schriftelijke conditie:

Beste leerlingen,

Het is de bedoeling dat jullie na het invullen van deze vragen een tekst leest en daar vervolgens enkele vragen over beantwoordt. Nadat je de tekst goed hebt gelezen leg je het blaadje omgekeerd op je tafel en ga je de vragen maken. Je mag de tekst dus maar één keer lezen, lees dus nauwkeurig. Het onderzoek is geheel anoniem, maar ik vraag jullie wel om de antwoorden zo goed mogelijk in te vullen.

Succes!

Vlogconditie:

Beste leerlingen,

Het is de bedoeling dat jullie na het invullen van deze vragen naar een vlog kijkt en daar vervolgens enkele vragen over beantwoordt. Je krijgt de vlog maar één keer te zien, dus let goed op. Het onderzoek is geheel anoniem, maar ik vraag jullie wel om de antwoorden zo goed mogelijk in te vullen.

Succes!

Gecombineerde conditie:

Beste leerlingen,

Het is de bedoeling dat jullie na het invullen van deze vragen eerst naar een vlog kijken en daarna de tekst lezen. Vervolgens moeten er enkele vragen over de inhoud worden beantwoord. Je krijgt de vlog één keer te zien en je mag de tekst daarna ook maar één keer lezen. Nadat je de tekst goed hebt gelezen leg je het blaadje omgekeerd op je tafel en ga je de vragen maken. Kijk en lees dus nauwkeurig. Het onderzoek is geheel anoniem, maar ik vraag jullie wel om de antwoorden zo goed mogelijk in te vullen.

Succes!

Algemene vragen

- 1) **Wat is je leeftijd?** jaar
- 2) **Ben je een jongen of meisje?** O jongen O meisje
- 3) **Hoe vaak lees je thuis voor je plezier?**
O nooit O heel af en toe
O best wel vaak O vaak
- 4) **Wat vind je van lezen?**
O leuk O niet leuk
O weet ik niet

*Lees nu de tekst
Kijk nu naar de vlog
Kijk naar de vlog en lees daarna de tekst*

(Een van de drie aanwijzingen werd getoond bij de bijbehorende conditie.)

Begripsvragen

*Ik wil je vragen om hier de letter te omcirkelen waarvan jij denkt dat het beste antwoord is.
Beantwoord de vragen.*

1. Het onderwerp van het verhaal is ...

- A: De vervelende dingen van een iPhone
- B: Het touchscreen van de iPhone
- C: De handige dingen van een iPhone

2. De hoofdgedachte van het verhaal is ...

- A: De man is niet blij met het touchscreen van de iPhone
- B: De man vindt de iPhone slecht
- C: De man krijgt kouden handen van de iPhone
- D: De man vindt het touchscreen fantastisch

3. De man noemt ... verschillende problemen van de iPhone

- A: 1
- B: 2
- C: 3
- D: 4

4. Met een iPhone maak je fouten als ...

- A: je koude handen hebt
- B: je meerdere dingen tegelijk doet
- C: je op de fiets zit
- D: je boos bent

5. Het is moeilijk om in de winter met een iPhone om te gaan, omdat ...

- A: de iPhone niet mag worden gebruikt als het glad is
- B: de iPhone niet tegen de kou kan
- C: de iPhone niet op de fiets mag worden gebruikt
- D: de iPhone niet te gebruiken is met handschoenen aan

Beantwoord de waarderingsvragen op de volgende bladzijde

Waarderingsvragen

Ik wil je vragen om hier de vragen te omcirkelen waar je het mee eens bent. Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat hierbij om wat jij vindt.

1 = helemaal mee oneens

2= mee oneens

3= mee eens

4= helemaal mee eens

1. Ik vind het verhaal leuk voor in een schoolboek

Helemaal oneens 1 2 3 4 Helemaal eens

2. Ik vind het verhaal duidelijk

Helemaal oneens 1 2 3 4 Helemaal eens

3. Ik vind het verhaal moeilijk

Helemaal oneens 1 2 3 4 Helemaal eens

4. Ik vind het verhaal interessant

Helemaal oneens 1 2 3 4 Helemaal eens

5. Ik vind het verhaal saai

Helemaal oneens 1 2 3 4 Helemaal eens

6. Ik heb het verhaal goed begrepen

Helemaal oneens 1 2 3 4 Helemaal eens

7. Ik zou het verhaal aanraden aan mijn vrienden

Helemaal oneens 1 2 3 4 Helemaal eens

Je bent klaar! Onwijs bedankt voor je deelname